

CAPUT DECIMUM.

DE CULTU SANCTORUM EORUMQUE RELIQUIARUM
ET^{*} IMAGINUM.

Tres hujus capituli erunt articuli.

ARTICULUS PRIMUS.

DE CULTU SANCTORUM.

Vigilantius, presbyter Barcinonensis, circa finem quarti saeculi, docebat nos viventes pro invicem orare posse; at negabat sanctos in celo regnantes aliquid posse, aut invocandos esse. Illius errores adoptaverunt Protestantes in decimo sexto saeculo, eosque nunc defendunt, contendentes 1º hujusmodi cultum esse inutilem, quia sancti in celo regnantes nos audire non possunt; et 2º perniciuum atque idolatricum, quia mediationem Christi insufficientem esse arguit, et honorem soli Deo debitum ad creaturam transfert. Nobis igitur probandum est 1º sanctos in celo regnantes honorare licere; 2º eos invocare pariter licere, et 3º hanc invocationem utilem esse.

PROPOSITIO PRIMA.

Sanctos in celo regnantes honorare licitum est.

Prob. Scriptura sacra, SS. Patrum testimoniis, praxi Ecclesiae et ratione.

1º *Scriptura sacra.* In variis Scripturae locis, v. g., Gen. xviii, 2; Josue, v, 15; III Reg. xviii, 7; IV Reg. ii, 15, exhibentur angeli et viri praecellentes ab hominibus laudabiliter honorati, non civiliter tantum et propter qualitates naturales, sed religiose, propter divinam eo-

rum missionem: at si cultum religiosum angelis et hominibus a Deo missis in terra degentibus exhibere liceat, cur sanctos in celo regnantes honorare non liceret? nullam sufficientem rationem hujus differentiae afferre queunt Protestantes. Ergo 1º.

2º *SS. Patrum testimoniis.* Quaedam tantum inter innumeris seligemus. S. Hieron., Epist. ad Riparium, part. 2: *Honoramus servos, ut honor servorum redundet ad Dominum.* Hic adversus Vigilantium de honore sanctis debito ex professo loquitur.

S. Aug., contra Faustum, lib. 21, cap. 21: « *Populus christianus memorias martyrum religiosa solemnitate concelebrat, et ad excitandam imitationem, et ut meritis eorum consocietur, atque orationibus adjuvetur.* » Ergo 2º.

3º *Praxi Ecclesiae.* Ex Historia enim ecclesiastica aperte constat in primis etiam saeculis receptum fuisse usum sanctos et praesertim martyres solemnem honorem prosequendi, tempora sub eorum patrocinio dedicandi, festa in eorum memoriam celebrandi, etc.; illa praxis, Ecclesiae Graecae et Latinae communis, usque nunc sine ulla interruptione perseveravit. Ergo 3º.

4º *Ratione.* 1º qui politicus dotibus praecellunt, honore civili merito insigniuntur: ergo et qui donis supernaturalibus clarescunt cultu religioso digni sunt. 2º Fatentur Protestantes sanctos in terra degentes recte honorari posse: ergo a pari et in celo regnantes. 3º Si sanctos honorare non liceret, certe, ut aiunt Protestantes, quia ille cultus cultui qui Deo debetur aliquid detraheret: atqui hoc minime timendum est; nam cultus sanctis exhibitus est duntaxat cultus duliae, et cultus latriae soli Deo reservatur; imo cultus sanctorum in ipsum Deum redundant, siquidem non honorantur, nisi quatenus sunt amici Dei: ergo 4º.

Ut difficultates circa hoc punctum a Protestantibus propone solitae evanescant, advertendum est cultum latriae soli Deo rependi posse; hinc scriptum est, Lue. iv, 8: *Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies;* I Tim.

1, 17 : *Soli Deo honor et gloria;* honor vero duliæ servis tribuitur, et ad gloriam Domini refertur. Unde in Apoc. xix, 18, angelus rejicit cultum a Joanne sibi redditum; in Act. xiv, 14, Paulus et Barnabas non permiserunt cultum ab hominibus sibi deferri; B. Paulus religionem angelorum reprobavit, Coloss. II, 18. In his enim aliisque textibus vel factis agebatur de cultu latræ creaturis deferendo, ac proinde de cultu idololatrico : Ecclesia catholica tales cultum semper reprobavit, simul contendens cultum duliæ sanctis, id est servis et amicis Dei, delatum, esse legitimum.

Beatissima virgo Maria, propter suam maternitatem divinam, specialem meretur distinctionem, non tamen cultus latræ honores, quia mera est creatura, licet excellentissima : igitur cultus ipsi exhibitus vocatur hyperdulia, sicuti jam diximus, id est, supra cultum cæteris sanctis delatum.

PROPOSITIO SECUNDA.

Sanctos in cælo regnantes invocare licitum est.

Prob. Scriptura sacra, conciliis, praxi Ecclesiæ et ratione.

1º *Scriptura sacra.* Gen. xxxii, 26, Jacob petit benedictionem ab angelo, dicens : *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.* Ibid., xlviii, 16, idem Jacob filii Joseph benedicens, ait : *Angelus qui eruit me de cunctis malis, benedic pueris istis.* Si autem angelos invocare liceat, cur sanctos in cœlo regnantes invocare non liceret?

Deus ipse ait, Job, xlII, 8, loquens ad Eliphaz et duos amicos ejus : *Ite ad servum meum Job, et offerte holocaustum pro vobis : Job autem servus meus orabit pro vobis.* B. Paulus, Rom. xv, 30 : *Obsecro vos, fratres... ut adjuvetis me in orationibus vestris pro me ad Deum.* Sancti igitur adhuc viventes, sine injuria erga Christum, invocari possunt : ergo et in cœlo regnantes.

2º *Conciliis.* Concil. Chalcedonense, act. 11, Labbe,

t. iv, de S. Flaviano dicit : *Flavianus post mortem vivit : martyr pro nobis oret.* Concil. Nicœnum II, act. 6, t. vii, hæc habet : « Cum timore Dei omnia faciamus, expeten-» tes etiam intercessionem intemeratae dominæ nostræ... » virginis Mariæ, atque sanctorum angelorum, et simul » omnium sanctorum. »

Concil. Trid., sess. 25, decreto de Veneratione sanctorum statuit adversus haereticos, « sanctos una cum Christo » regnantes orationes suas pro hominibus Deo offerre, » bonum atque utile esse simpliciter eos invocare. » Ergo 2º.

3º *Praxi Ecclesiæ,* quæ a primævis temporibus, tum in Oriente, tum in Occidente, sanctos privatim et publice invocat et invocando docet. Ergo 3º.

4º *Ratione.* Protestantes Apostoli exemplo ducti, precibus fratum suorum libenter se commendant, et in hoc mediationi Redemptoris derogari non arbitrantur : atqui divinæ mediationi ejus non magis derogatur sanctos in cœlo regnantes invocando ; eo ipso enim quod invocentur, habentur quidem ut mediatores, sed secundi ordinis, nullam habentes potestatem nisi ex mediatione Christi : porro in tali agendi ratione nulla fit injuria Christo. Unde B. Paulus, Gal. II, 19, Moysen vocat mediatorem, licet I Tim. II, 5, dicat : *Unus mediator Dei et hominum homo Christus Jesus.* Hæc igitur eo sensu conciliari possunt, quod Christus sit solus mediator primi ordinis, angeli vero et sancti, mediatores secundi ordinis. Ergo 4º, etc.; aliunde, etc. Ergo.

PROPOSITIO TERTIA.

Utile est sanctos in cælo regnantes invocare.

Prob. 1º auctoritatibus in precedentis propositionis probacione relatis; fere omnes enim supponunt non solum licitam, sed utilem esse sanctorum invocationem.

Prob. 2º ratione. Si enim invocatio sanctorum inutilis

eset, maxime, ut volunt Protestantes, quia ipsi preces nostras non audirent: atqui hæc difficultas nulla est; nam 1º sancti orare possunt pro iis qui orationibus eorum se commendant: sic, patentibus Reformati, pro fratribus nostris orare possumus: ergo *a pari*, etc. 2º Deus orationes nostras sanctis modo nobis incognito revelare potest. 3º Non repugnat sanctos in cœlo regnantes preces nostras etiam internas audire; quid enim valeant animæ beatæ, ignoramus; in pluribus Scripturæ textibus supponitur angelos videre et scire quæ in terra geruntur, v. g., Zachar. 1, 12, angelus dicit: *Domine exercitum, usquequo tu non misereberis Jerusalem et urbium Iuda, quibus iratus es?* Luc. xv, 7: *Gaudium erit in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente;* I Cor. iv, 9: *Spectaculum facti sumus mundo, et angelis, et hominibus.* Luc. xvi, 25, Abraham exhibetur malum divitem sic alloquens: *Fili, recordare quia recepisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala.* II Mach. xv, 7, Onias et Jeremias repræsentantur ut negotia hominum cognoscentes et pro Judæis orantes. Ergo.

Dices 1º: Legitur in III Reg. viii, 39: *Solus Deus scrutatur corda et renes*, et in Eccles. ix, 5: *Mortui nihil neverunt amplius*: ergo sancti preces internas non audiunt, nec quod in terra geritur neverunt.

R. Nego conseq. Nam 1º solus Deus scrutatur corda et renes scientia propria et infinite perfecta; non sequitur autem angelos et sanctos hæc non posse scientia communicata et imperfecta. 2. Mortui nihil neverunt amplius in terra, modo naturali, suis adhuc utendo sensibus, sicut ante mortem; morientes enim præsenti mundo valedicunt in æternum. Talis est sensus textus nobis objecti: at nihil inde contra nos inferri potest, ut evidenter patet. Ergo.

Dices 2º: Deus semper paratus est nos audire: ergo inutile est ad sanctos recurrere.

R. Nego conseq. Nam 1º cum sancti Deo sint gratiore, ipsum efficacius quam peccatores placant eumque erga nos propensiorem reddunt. 2º Protestantes pro fratribus

orant, licet arbitrentur Deum ad eos audiendos semper esse paratum. Ergo.

Plurima hic notare juvat, scilicet: 1º tres præcedentes propositiones sunt de fide, quamvis omnes expresse non fuerint definitæ, quia veram Ecclesiæ doctrinam exhibent et velut de fide docentur. Vide Regulam fidei P. Véron, § 8 et 9; Analysis fidei doctoris Holden; Bossuet, *Exposition de la Doctrine catholique*, et decretum concilii Tridentini citatum.

2º A verbis quibus utitur Concilium non recedendum, sciendumque atque docendum Dominum nostrum Jesum Christum solum esse Redemptorem ac Salvatorem nostrum. Unde corrigendus est error plebeiorum, qui quandoque plus a nonnullis sanctis quam a Deo vel a Christo sperare videntur, vel temere sibi persuadent se tempus penitendi ante mortem habituros, quia tales honorant sanctum, nihil interim a Deo sperantes, et ideo damnatos non iri; Deus enim minando eis dicit, Prov. 1, 26: *Ego autem in interitu vestro ridebo et subsannabo.*

3º Verba quibus beatissima Virgo vocatur *Spes nostra, Salus nostra*, vel quibus illi dicitur in hymno Ecclesiæ, *Solve vincula reis, Profer lumen cæcis*, necessario intelligenda esse sensu morali, id est, B. Mariam esse spem nostram, salutem nostram, vincula nostra solvere, lumen proferre, etc., efficacia omnipotentis suæ supplicationis.

4º Concilium Tridentinum solummodo definiisse bonum atque utile esse sanctos suppliciter invocare, non vero unicuique ad salutem necessarium: id quippe nulli prescribitur. Qui tamen pium hunc usum contemneret, vel ex incuria salutis suæ negligeret, evidenter peccaret. Imo Sylvius, Billuart et alii probabilius putant esse de præcepto; « idque saltem de S. Virgine videtur colligi, inquit Dens, ex SS. Patribus et communis sensu fidelium. »

5º Moneantur fideles imitatione præcipue honorandos esse sanctos, quod divus Aug. sic exprimit, Serm. 325, n. 1: « Quanquam et quod honoramus (martyres), nobis prodest, non illis; sed honoreare et non imitari, nihil est aliud quam mendaciter adulari. »

ARTICULUS SECUNDUS.

DE CULTU RELIQUIARUM.

Nomine reliquiarum sanctorum intelliguntur, non solum eorum corpora, ossa et cineres, sed quidquid in ipsorum fuit usu, ut vestes, instrumenta, ornamenta, etc.

Apud omnes constat hæc objecta inanimata nullo digna esse cultu absoluto.

Quæstio est igitur an cultu duliæ relativo ea venerari liceat. Audacter negavit Vigilantius, cuius errorem colapsum renovarunt Lutherani et Calvinistæ, asserentes catholicos in hoc idolatriæ superstitionibus esse refertos.

PROPOSITIO.

Reliquias sanctorum cultu duliæ relativo honorare licet.

Prob. Illa propositio tenenda est, quæ est de fide, probatur veris miraculis, constanti traditione, praxi Ecclesiæ, et ratione : atqui talis est propositio nostra.

1° *Est de fide*; sic enim habetur in concilio Trident., sess. 25, decreto de Invocatione, Veneratione et Reliquiis sanctorum : « Sanctorum martyrum et aliorum cum Christo viventium corpora, quæ viva membra fuerunt Christi et templum Spiritus sancti, ab ipso ad æternam vitam suscitanda et glorificanda, a fidelibus veneranda esse, per quæ multa beneficia a Deo hominibus præstantur; ita ut affirmantes sanctorum reliquiis venerationem atque honorem non deberi, vel eos aliqua sacra monumenta a fidelibus inutiliter honorari, atque eorum opis impetrandæ causa sanctorum memorias frustra frequentari, omnino damnandos esse, prout jam pridem eos damnavit et nunc etiam damnat Ecclesia.» Ergo 1°.

2° *Veris probatur miraculis.* IV Reg. II, 14 : Eliseus pallio Eliæ, quod ceciderat ei, percussit aquas, et divisæ sunt huc atque illuc, et transiit Eliseus. Ibid. XIII, 21 : Quidam sepelientes hominem, projecerunt cadaver in se-

pulcro Elisei. Quod cum tetigisset ossa Elisei, revixit homo; et stetit super pedes suos.

Act. Apost. XIX, 11 et 12 : Virtutes non quaslibet faciebat Deus per manum Pauli, ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore ejus sudaria, et semicinctia, et rece-debant ab eis languores, et spiritus nequam egrediebantur. Porro ea colere licet quæ Deus honoravit et illustravit : ergo.

S. Ambrosius et S. Aug. testantur se vidisse miracula in inventione reliquiarum SS. Gervasii et Protasii Mediolani patrata : idem S. Aug. plura refert miracula occasione reliquiarum S. Stephani martyris facta. Ergo 2°.

3° Constanti traditione. Testatur Eusebius, Hist. lib. 7, cap. 19, Hierosolymitanos fratres cathedram B. Jacobi, primi sui episcopi, adhuc conservare et magna prosequi reverentia. Ecclesia Smyrnensis, in celebri epistola in qua martyrium S. Polycarpi describit, dicit ossa beati martyris auro pretiosiora religiose fuisse collecta, et debito honore custodiri. S. Sixtus corpora SS. Petri et Pauli transtulit reverenter ad Catacumbas die 29 junii anni 258. Eodem anno, fideles Carthaginenses linteamina madefaciebant in sanguine S. Cypriani martyrium subeuntis. Infiniti essemus si facta hujus generis et testimonia Patrum etiam antiquorum, ut SS. Ambros., Aug., Chrysost., etc., referre vellemus. Ergo 3°.

4° *Praxi Ecclesiæ*, quæ semper et ubique sanctorum reliquias honorifice tractavit, adeo ut templa et altaria Deo non dedicet quin martyrum reliquias in eis collocet. Ergo 4°.

5° *Ratione*. 1° Judæi summo honore habebant arcam fœderis, virgam Aaron, mannam cœlestem, serpentem æneum ; cur venerari non licet sanctorum corpora, quæ fuerunt membra Christi et templo Spiritus sancti? 2° Reliquias virorum virtutibus conspicuorum, vel speciali ratione nobis gratorum, quodam cultu civili merito honorantur : ergo a pari reliquiae sanctorum cultu religioso legitime honorari possunt : ergo 5°, etc.; aliunde, etc. Ergo.

Dices 1° : Deus voluit occultum esse corpus Moysis, ne

Judæi illud colerent : ergo non vult reliquias sanctorum honorari.

R. Nego conseq. Deus enim voluit corpus Moysis manere occultum, quia prævidebat Judæos, in idololatriam proclives, illud cultu latræ adoraturos esse : at inde non sequitur cultum reliquiarum, prout Ecclesia catholica illum intelligit, esse prohibitum.

Dices 2º : Christus, Matth. xxii, 28, dixit Scribis et Pharisæis : *Væ vobis, hypocritæ, qui ædificatis sepulcra prophetarum, et ornatis monumenta justorum!* Ergo prohibuit reliquias sanctorum honorare.

R. Nego conseq. Christus enim exprobrabat Scribis et Pharisæis quod prophetas et justos exterius honorarent, pietatem fingentes, dum interius aliud sentirent et Dominum prophetarum insectarentur : ergo nihil inde contra nos sequitur.

Advertendum propositionem nostram de reliquiis in genere intelligendam esse, non vero de reliquiis in particulari : negare quippe non intendimus plures irrepsisse abusus circa reliquias quarum authenticitas non satis fuerat probata. Unde concilium Tridentinum sapienter statuit, sess. 25, decreto jam citato, ne novæ reciperen-
tur reliquiæ, nisi recognoscente et approbante episcopo. Imo si episcopus advertat reliquias jam exponi solitas sufficientibus authenticitatis characteribus non vestiri, eas venerationi fidelium subtrahendas decernere tenetur, ut cultus ab omni superstitionis labe purus semper remaneat.

Plures, ex Constitutionibus summorum Pontificum et ex variis S. Rit. Congr. decisionibus, servandæ sunt regulæ, ut legitimus exhibeatur cultus sacræ reliquiis. Sunt enim reliquiæ *insignes*, reliquiæ *notabiles* et *particulæ* : omnes, modo ab Ordinario loci recognitæ fuerint ut authenticæ cum facultate eas exponendi, venerationi fidelium exponi possunt, verum solæ insignes ac notabiles in processionem solemniter deferri queunt, etc.

In honorem solum reliquiarum insignium publicum permittitur officium.

De reliquiis veræ Crucis et sanctorum longam edidimus instructionem, sub data diei 2 aug. 1845.

ARTICULUS TERTIUS.

DE CULTU IMAGINUM.

Nomine imaginum, intelliguntur quælibet picturæ aut sculpturæ sanctos aut mysteria religionis oculis nostris repræsentantes.

Leo Isauricus, primo simplex miles, deinde Græcorum imperator die 2 martii anni 716 coronatus, bellum sacris imaginibus indixit, easque edicto anni 726 omnino abolidas jussit, et multos earum defensores martyrio extinxit : unde *Iconomachus* fuit appellatus, et imaginum adversarii vocati sunt *Iconoclastæ*.

Constantinus Copronymus, Leonis filius, conciliabulum 338 episcoporum coadunavit, in quo metu episcopos commovens, impium patris sui adversus imagines edictum confirmari fecit.

Copronymo successit Leo IV ejus filius, qui etiam contra imagines desævit. Post hunc regnavit Constantinus VI sub tutela matris suæ Irenæ quæ, cultum sacramum imaginum restituere volens, concilium generale VII congregandum curavit : est secundum Nicænum, anno 787 celebratum. In eo definitum est sanctas imagines esse venerandas, et negantibus anathema dictum fuit.

Non ideo tamen pax statim restituta est ; diu adhuc Iconoclastæ ecclesiam Orientalem turbis commoverunt. Eorum hæresim penitus desuetam successive renovarunt Albigenses in duodecimo sæculo, Wiclefistæ in decimo quarto, et tandem in decimo sexto sæculo Protestantes, qui etiam nunc Romanam Ecclesiam idolatriæ accusant propter ipsius erga imagines reverentiam. Non tamen dicunt, sicut veteres Iconoclastæ, sculpturam et picturam esse artes diabolicas omnino tollendas, sed volunt cultum imaginibus exhibitum esse superstitiosum et idololatricum.

PROPOSITIO.

Cultus sacrarum imaginum est licitus.

Prob. Firmiter tenenda est propositio quæ est de fide, probatur Scriptura sacra, praxi Ecclesiæ et ratione : atque, etc.

1º *Est de fide*; definita enim fuit 1º in concilio Nicæno II, act. 7, *Labbe*, t. vii; 2º in concilio Constantino-politano IV generali VIII, act. 10, can. 3; 3º in concilio Trident., sess. 25, decreto de Veneratione sanctorum et sacris Imaginibus, hæc habentur : « Mandat sancta syndodus... imagines Christi, Deiparæ Virginis et aliorum sanctorum in templis præsertim habendas et retinendas, eisque debitum honorem et venerationem imperiendam : non quod creditur inesse aliqua in eis divinitas vel virtus, propter quam sint colendæ ; vel quod ab eis sit aliquid petendum ; vel quod fiducia in imaginibus sit figenda, velut olim siebat a gentibus, quæ in idolis spem suam collocabant : sed quoniam honos qui eis exhibetur refertur ad prototypa quæ illæ praesentant; ita ut per imagines quas osculamur, et coram quibus caput aperimus et procumbimus, Christum adoremus, et sanctos quorum illæ similitudinem gerunt, veneremur : id quod conciliorum, præsertim vero secundæ Nicænæ synodi, decretis contra imaginum oppugnatores est sancitum. »

Longum hunc textum referendum duximus, quia tota Ecclesiæ doctrina circa imagines dilucide in illo explicatur. Ergo 1º.

2º *Probatur Scriptura sacra*. Arca Domini in summo honore erat apud Judæos : *Josue pronus cecidit in terram coram arca Domini usque ad vesperam, tam ipse quam omnes senes Israel*, Josue, vii, 6. Oza, cum manum ad arcam admovisset, ne forte caderet, percussit eum Dominus super temeritate, II Reg. vi, 7. Legitur in eodem capite quanta pompa David eamdem transtulerit arcam. Arca

autem ideo sic honorabatur, quia potentia et misericordia Dei erat signum : ergo *a pari* imagines Christi et sanctorum honorari possunt. Ergo 2º.

3º *Praxi Ecclesiæ*. Longe ante Iconoclastas, et ab eorum tempore usque ad nos, imagines in toto orbe christiano venerationi fidelium expositæ sunt, et cultus publicus illis exhibitus est; in ipsismet Ecclesiæ primordiis jam existebant, abscondita Christianorum in catacumbis sanctuaria exornabant et colebantur, sicut et nunc apud nos. Vid. *Bosio, Aringhi*, et recens opus doctissimi P. *Marchi* : *Mon. del art. Crist. primit.*, cuius tom. I solus exstat editus. Si autem illarum usus esset idololatricus vel abusivus, Ecclesia, quæ est firmamentum veritatis, illum non ita approbasset nec tolerasset. Ergo 3º.

4º *Ratione*. 1º Enim ille cultus nihil habet mali in se, cum honor materiae depictæ aut sculptæ non referatur, sed prototypo : prototypus autem, ex superiori dictis, honore est dignus. 2º Calvinistæ arbitrantur Eucharistiam esse duntaxat figuram corporis Christi, et tamen illam summa veneratione honorandam esse putant : ergo figura seu imago honorari potest. 3º Deus plurima patravit miracula in gratiam cultus imaginum, ut videre est in Historia ecclesiastica, et in concilio Nicæno II, actionibus 5 et 6 : at repugnat Deum operari miracula in gratiam erroris vel superstitionis. 4º Cultus civilis debetur statuis et imaginibus regis vel imperatoris, *nam*, inquit S. Athan., *Oratione 3 contra Arianos*, n. 5, part. 1, *qui adorat imaginem, in ipsa adorat imperatorem* : ergo *a pari* imagines Christi et sanctorum dignæ sunt cultu religioso suis objectis proportionato. Ergo 4º, etc.; aliunde, etc. Ergo.

Solvuntur objections.

Obj. 1º. Deus, in Exod. xx, 4, omnem prohibuit imaginem, his verbis : *Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem* : ergo cultus imaginum non est licitus.

R. 1º. Plures dicunt Deum præcedentibus verbis prohibuisse sculptilia et imagines honorari cultu latræ absoluto, non vero cultu relativo : idque colligunt 1º ex verbis immediate præcedentibus, *Non habebis deos alienos coram me*; 2º ex subsequentibus, *Non adorabis ea neque coles*; et ex his, v, 23 : *Non facietis deos argenteos, nec deos aureos facietis vobis*; 3º ex aliis verbis Levit. xxvi, 2 : *Non facietis vobis idolum et sculptile..... ut adoretis.*
Ergo.

R. 2º. Nego conseq. Supposito enim Deum verbis nobis objectis omnem prohibuisse similitudinem, quod longe probabilius videtur, præsertim ex Judæorum moribus aet testimonio, nullas quippe venerantur imagines, et testatur Josephus, lib. 2 de Bello Judaico, et lib. 17 de Antiq., eas omnes esse prohibitas, non sequitur earum cultum adbuc prohiberi; Deus enim eas jure positivo prohibuerat, ne fierent occasio idolatriæ : sublato autem periculo, Ecclesia illarum cultum recte intellectum permittere potuit, sicut permisit usum sanguinis et suffocati. Imo Deus ipse legi suæ derogaverat, nam erigi jussit serpentem æneum, cuius aspectus a morsibus serpentium sanaret, Num. xxi, 8; duo Cherubim super arcam poni voluit, Exod. xxv, 18, quibus alia duo addidit Salomon, III Reg. vi, 23. Ergo.

Inst. Periculum idolatriæ non exstitisset, nisi in quantum pagani simulacra deorum suorum adorassent : atqui pagani non simulacra, sed ipsos deos adorabant : ergo.

R. 1º. Nego maj. Populus Israeliticus valde proclivis erat ad imitandas gentes ethnicas; si ob oculos similitudines habuisset, mox eas velut deorum simulacra æstimasset eisque cultum soli Deo debitum reddidisset. Ergo.

R. 2º. Nego min. Probabile quidem est philosophos aliosque viros conspicuos simulacra sincero animo non adorasse : at vulgus, inter paganos, persuasum habebat ea quadam divina virtute esse donata, eisque vere supplicabant, offerebant, etc., ut patet ex lib. Sap. xiii, 18;

ex Isai. xliv, 12 et seq., ex Athenagora qui, in Legatione pro Christianis, haec habet : « Qui plerique, cum internoscere non possint quid sit materia, quid Deus, et quantum inter utrumque intervallum, supplicant confessis ex materia simulacris ; » ex S. Aug., in Ps. cxiii, n. 3 : « Cum adorari atque honorari a multitudine cooperit (simulacrum), parit in unoquoque soridissimum erroris effectum, ut quoniam in illo figuramento non invenit vitalem motum, credat nomen occultum. » Ita multi alii auctores antiqui. Ergo. Vide opus inscriptum : *Discussion amicale*, t. II.

Obj. 2º. In primis Ecclesiæ sæculis imagines non erant in usu : ergo illarum cultus habebatur ut illicitus.

R. 1º. Nego ont. Usus imaginum erat quidem rarus in primis temporibus, 1º ob prohibitionem apud Judæos extantem, ne offenderentur ; 2º ob periculum ne gentiles conversi quasdam paganismi superstitiones retinarent, statuas et imagines videndo : hinc S. Irenæus, S. Epiphanius, S. Ambrosius aliquique Patres nonnullos redarguerunt Christianos imagines more gentilium honorantes ; 3º quia mos imagines habendi, ad essentiam religionis christianæ non pertinens, nondum fuerat introductus. Nullibi tamen illarum cultus damnatur ut malus ; quinimo, in antiquissimorum Patrum scriptis, ut S. Basilii, S. Greg. Nyss., aperta reperiuntur testimonia imagines tunc in usu esse probantia. Ergo.

R. 2º. Nego conseq. Etiamsi enim imagines nullo modo fuissent in usu in primis Ecclesiæ sæculis, Ecclesia sapientissima eas deinceps nihilominus approbare potuisse, cum, ex dictis, nihil mali ex se habeant, et ad finem optimum referri possint. Ergo.

Obj. 3º. Concilium Eliberitanum, circa annum 300 celebratum, statuit, can. 36, *Labbe*, t. 1, *picturas in Ecclesia esse non debere*. Ergo.

R. Nego conseq. Concilium enim, ob imminens superstitionis periculum, usum picturarum in ecclesiis prohibet : verum non decernit illarum usum in se malum esse. Ergo.

Quidam objiciunt concilium 338 episcoporum, Constantinopoli anno 754 celebratum; sed frustra, nullius quippe est auctoritatis: 1º quia Patres illius concilii non fuerunt liberi; 2º quia summus Pontifex illi non adfuit, nec per se nec per legatos, nec cæteri orbis christiani præsules ei adhæserunt; 3º quia Acta hujus conciliabuli a Stephano II papa, a tribus Orientalibus patriarchis, et tandem a septima synodo generali rescissa sunt. Ergo.

Acta septima synodi generalis in linguam Latinam conversa, ad Ecclesias Occidentales devenerunt, sed versio in uno punto graviter erat mendosa: Constantinus, Cypri episcopus, sensu catholico dixerat: « Ego consensio... suscipiens et honorabiliter amplectens sanctas et venerabiles imagines, atque adorationem per latram... soli Trinitati impendo: » interpres verterat, secundum servitium adorationis quod Trinitati emitto. Labbe, t. vii.

Patres concilii Francofordiensis, anno 794 celebrati, ex Gallia, Aquitania et Germania coadunati, quibus duo legati summi Pontificis adjuncti erant, hoc facti errore decepti, tales adorationem imaginibus delatam contempserunt atque consentientes condemnaverunt, et quidem merito. Labbe, t. viii.

At ne unum quidem dixerunt verbum contra cultum imaginum sensu nostro intellectum: eorum igitur auctoritas bona fide nobis objici non potest.

Obj. 4º. Quatuor exstant libri dicti Carolini, quia a Carolo Magno vel ipsius jussu scripti sunt, in quibus synodus Nicæna II acerrime reprehenditur, et omnis cultus imaginibus denegatur: ergo illarum cultus est illicitus.

R. *Nego conseq.* Nam 1º auctor, quisquis sit, eodem errore facti laborabat ac Patres concilii Francofordiensis: debuit ergo cultum imaginibus attributum reprobare ut impium et idololatricum. 2º Cultum latriæ imaginibus exhibutum condemnat, non vero cultum sensu catholico intellectum. Nonnullos quidem condemnat ritus apud Græcos usitatos, ut imagines deosculari, coram illis pro-

cumbere, eis thus adolere, coram illis luminaria accendere, quia hæc in Gallia locum non habebant: cum autem hujusmodi signa in honorem sanctorum eorumque imaginum legitime fieri possint, si nempe recta sit intentio, decursu temporum in toto Occidente usurpari cœperunt: ergo ex dispositione librorum Carolinorum nihil contra eos concludi potest.

Obj. 5º. Concilium Parisiense, jussu Ludovici Pii anno 824 convocatum, concilium Nicænum II et cultum imaginum condemnat ac rejicit: ergo clerus Gallicanus cultui imaginum erat oppositus.

R. Nego conseq. Nam 1º Concilium Parisiense, errore facti supra memorato præoccupatum, concilium Nicænum II rejicere debuit; 2º non omnem rejicit cultum imaginum, sed tantum cultum immoderatum qui soli Deo debetur, vel cultum superstitionis qui aliquam divinitatis virtutem in imaginibus residentem supponeret. Ergo.

FINIS TRACTATUS DE INCARNATIONE.